

از ضرورت پایش زیست محیطی تالاب‌ها تا سنددار کردن آنها به عنوان میراث‌های طبیعی خوزستان

*مجتبی گهستونی

در ادامه این نوشتار، جدیدترین اخبار پیرامون چند تالاب خوزستان را مورد بررسی قرار می دهیم.

۶ تالاب خوزستان سنددار می‌شوند

اخیرا رییس کل دادگستری خوزستان اعلام کرده است که سند مالکیت ۶ تالاب این استان به زودی با اقدام‌های اداره ثبت اسناد و املاک خوزستان صادر می‌شود.

بر همین اساس دستورها و اقدام‌های لازم برای صدور سند مالکیت تالاب‌های استان به نام دولت ایران در راستای حفاظت و صیانت از عرصه‌های ملی و انفال و جلوگیری از تضییع حقوق بیت‌المال انجام شده است. به موجب قوانین و مقررات اراضی جنگلی، بیشه‌زارها و مراتع و تالاب‌ها، انهار طبیعی و مسیل‌هایی که در محدوده این منابع قرار دارند، ملی و در مالکیت دولت جمهوری اسلامی هستند. تعیین حد و مرز اراضی ملی و منابع طبیعی و صدور سند مالکیت یکی از اولویت‌هایی است

که در شورای حفظ حقوق بیت‌المال استان دنبال می‌شود. تاکنون تالاب‌های شادگان، هورالعظیم، بندون و شیمبار حدنگاری شده و سند تفکیکی آنان به مساحت ۳۸۶ هزار هکتار به زودی صادر خواهد شد.

بر اساس اعلام رئیس کل دادگستری خوزستان ۹۹ درصد اراضی ملی و ۵۰ درصد اراضی کشاورزی استان حدنگاری شده است.

تدوین طرح احیای تالاب بین‌المللی هورالعظیم پس از شادگان

اردیبهشت سال ۱۴۰۲ بود که پیش نویس سند توسعه گردشگری تالاب بین‌المللی شادگان تدوین شد. اما حالا خبر آمده است که در اقدامی دیگر تدوین طرح احیای تالاب بین‌المللی هورالعظیم تا پایان سال ۱۴۰۲ آغاز می‌شود.

مدیر کل حفاظت محیط زیست خوزستان با اشاره به اینکه تدوین و اجرای طرح احیای تالاب بین‌المللی هورالعظیم در دستور کار این اداره کل قرار گرفته است گفت: تا قبل از پایان سال مراحل انعقاد قرارداد و تدوین این طرح آغاز می‌شود. طرح احیای تالاب هورالعظیم با مشارکت وزارت نفت، مناطق نفت خیز جنوب و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان انجام می‌شود و با برنامه ریزی های انجام شده تلاش می‌کنیم این طرح سال آینده به اجرا برسد. تالاب هورالعظیم یک تالاب بین‌المللی است که خدمات اکوسیستمی زیادی را به استان و کره زمین می‌دهد برای همین اجرای طرح احیای این تالاب از اهمیت بالایی برخوردار است. پایش میزان آب ورودی از جمله موارد مورد اهمیت طرح احیا است.

همچنین برای تامین حق آبه این تالاب، رهاسازی آب از سد (کرخه) انجام می‌شود اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که به دلیل برداشت‌های غیرمجاز در مسیر، همه حقایق هورالعظیم محقق نمی‌شود.

احیای زیستگاه پرندگان، کاهش اقدامات مخربی که در حوزه انتقال نیرو و برق و سایر لوله‌گذاری‌ها در تالاب بر جای گذاشته‌اند و رساندن این اقدامات به سطح استاندارد و مدیریت اکوسیستم تالاب از دیگر اهداف طرح احیای تالاب هورالعظیم است.

سرشماری زمستانه پرندگان مهاجر آبی و کنار آبی

با توجه به ورود پرندگان مهاجر در تالاب‌های استان خوزستان که به طور معمول از ابتدای مهرماه لغایت پایان بهمن‌ماه شروع می‌شود، طبق سر فصل موجود با همراهی و حضور کارشناسان خبره معاونت محیط طبیعی اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان، سرشماری پرندگان آبی و کنار آبی در این تالاب انجام می‌گیرد.

عملیات سرشماری هر ساله طبق روال معمول در راستای اطلاع از وضعیت گونه پرندگان وارد شده به تالاب و همچنین بررسی احیاناً شیوع بیماری‌های موجود از جمله آنفلونزای فوق حاد پرندگان با استفاده از ادوات مخصوص از جمله دوربین تلسکوپ، چشمی و در مواردی هلی شات انجام می‌گیرد.

استان خوزستان هر سال میزبان گونه‌های متنوعی از پرندگان مهاجر می‌باشد، پرندگانی که به‌عنوان میهمان، سلالانه با طی هزاران کیلومتر مسافت از کشورهای حوزه سیبری و در مواردی آفریقا به استان خوزستان وارد می‌شوند. با توجه به این موضوع جا دارد مردم خونگرم خوزستان که به میهمان‌نازی، شهره کشور عزیز ایران هستند در این مورد هم به‌عنوان میهمان‌داری خوب، قدر این پرندگان زیبا را بیشتر بدانند و در راستای حفظ این گونه‌ها، برای نسل‌های بعد اهتمام بیشتری داشته و در این مقوله با محیط بانان جان برکف همکاری داشته باشند.

پیدا شدن سر و کله شکارچی نقابدار
درون تالاب‌ها بی‌شمار حیات و زندگی دیده می‌شود. این تالاب‌ها هستند که از انبوه گونه‌های پرندگان، پستانداران، خزندگان، دوزیستان، ماهیان و بی‌مهرگان حمایت می‌کنند. به طور مثال، از بین ۲۰ هزار گونه مختلف ماهی که در سطح جهان یافت شده‌اند، بیش از ۴۰٪ آنها در آب‌های شیرین (تالاب‌های طبیعی) زندگی می‌کنند. تالاب‌های طبیعی را به عنوان ذخیره‌گاه‌های بسیار مهمی از مواد ژنتیکی (وراثتی) گیاهی نیز محسوب می‌کنند.

اخیرا شکارچی نقابداری که تصاویری از شکار پرنده‌های حمایت شده و کمیاب هویره در فضای مجازی منتشر کرده بود، شناسایی و با حکم قاضی روانه زندان شد.

داستان از این قرار است که مامورین یگان منطقه حفاظت شده هورالعظیم پس از بررسی‌های میدانی وسیع و بهره‌گیری از همیاران محلی موفق به دستگیری شکارچی نقابدار در تالاب هورالعظیم شدند.

این شکارچی غیرمجاز به دلیل پوشاندن چهره‌اش با نقاب تاکنون ناشناس مانده بود درحالی‌که قصد شکار ۶ پرنده هویره را داشت با برنامه‌ریزی دقیق مامورین یگان هورالعظیم در محدوده تالاب شناسایی و دستگیر شد. فرد دستگیر شده، باسابقه، پرورنده در جریان دو پهل پرنده شکاری بالابان حمایت شده بود که پس از دستگیری و معرفی آن به دادگاه در همان روز با برخورد قاطع قاضی پرونده شهرستان هویره وسایل آنها توقیف و متخلف به زندان منتقل شد.

هویره یکی از پرندگان نادر و ارزشمند حیات وحش کشورمان است که به عنوان گونه‌ای حمایت شده مورد حفاظت قرار می‌گیرد و در مقیاس جهانی به عنوان گونه‌ای آسیب‌پذیر در لیست قرمز IUCN به ثبت رسیده است.

تخریب کومه شکارچیان پرندگان مهاجر

مسئول مرکز پایش تالاب بامدژ از تخریب چند باب کومه شکار در بخشی از حوزه تالاب بامدژ خبر داد.

با توجه به ورود پرندگان مهاجر در تالاب‌های استان خوزستان از جمله تالاب بامدژ در راستای حفاظت از این میهمانان زیبا و دوست داشتنی با همراهی تعدادی از محیط بانان تعداد چند باب کومه شکار پرندگان مهاجر که هر ساله توسط شکارچیان فرصت‌طلب

قبل از شروع فصل مهاجرت پرندگان در بخشی از تالاب و معمولاً جاهای صعب العبور ساخته می‌شود با تلاش محیط بانان تخریب و ادوات کشف شده آنان هم در محل به آتش کشیده شد.

با عنایت به اینکه چندین گونه پرنده مهاجر از جمله اردک کله سبز، خوتکا و چنگر در این فصل، تالاب بامدژ را برای زمستان گذرانی انتخاب می‌کنند، لذا می‌طلبید در راستای صیانت از این پرندگان زیبا با تجمع تمام ظرفیت‌های موجود استان و بصورت دوره‌ای و متناوب عملیات تخریب کومه و محمیة(دامگاه) این شکارچیان انجام گیرد تا شاهد حضور هر ساله این میهمانان زیبا در تالاب‌های استان باشیم.

شناسایی دامگاه‌های غیرمجاز زنده‌گیری پرندگان آبی مهاجر

همه ساله با آغاز فصل مهاجرت پرندگان به تالاب‌ها، شاهد فعالیت شکارچیان غیرمجاز است.

صید پرندگان آبی با آغاز فصل مهاجرت پرندگان از اول مهر تا اواخر بهمن، شدت می‌یابد که یگان حفاظت محیط زیست و تالاب‌ها با تمام توان به‌صورت مستمر و شبانه‌روزی اقدام به تخریب محمیة‌ها و برخورد با متخلفین شکار و صید می‌نماید.

شکارچیان غیرمجاز با ایجاد دامگاه‌هایی که در زبان محلی به آن «محمیه» گفته می‌شود، اقدام به صید گسترده پرندگان مهاجر می‌کنند. ایجاد دامگاه از خطرناک‌ترین نوع صید پرندگان است. این دامگاه‌ها توسط شکارچیان غیرمجاز در منطقه حفاظت شده تالاب و هم در خارج از تالاب ایجاد می‌شوند که تهدیدی جدی برای پرندگان مهاجر هستند.

ضرورت رهاسازی آب به تالاب برای پیشگیری از آتش‌سوزی

تالاب مرزی هورالعظیم با بیش از ۳۰۰ هزار هکتار وسعت آخرین بازمانده تالاب‌های میان‌رودان است که یک سوم آن در ایران و دو‌سوم آن در کشور عراق قرار دارد. این زیستگاه منحصراً بفر، در جنوب غربی کشور در خوزستان و در انتهای رود کرخه واقع است.

بحران آب در حوضه کرخه از ۲ سال پیش تاکنون، این تالاب را نیز با تنش مواجه کرده است. بر اساس ماده سه آیین‌نامه نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌ها، نحوه تخصیص حقایق محیط زیستی تالاب‌ها از رودخانه‌های بالادست آنها پس از تامین آب شرب نسبت به سایر مصارف دارای اولویت است. سال گذشته در پی خشک شدن بخش‌های وسیعی از هورالعظیم، این تالاب از اوایل تابستان شاهد آتش‌سوزی‌های گسترده به ویژه در بخش عراقی بوده، به طوریکه دود غلیظ ناشی از آن در برخی روزها تا ۶ شهرستان در خوزستان، را دربرمی‌گیرد.

آتش‌سوزی یکی از چالش‌های هورالعظیم در زمانی است که حقایق آن تامین نشود. رودخانه کرخه امسال برای چندمین سال متوالی با بحران کم آبی روبه رو است.

